

Opis źródła:

Zestawienie wydatków poniesionych na podróż edukacyjną młodego podkomorzycy inowrocławskiego Jana Tuczyńskiego z 1656 r. W latach 1654–1656 młody szlachcic Jan Tuczyński odbył pod opieką guwernera księdza Jana Kazimierza Steczewicza podróż edukacyjną, jej głównym celem był Ingolstadt w Bawarii, gdzie młodzieniec studiował filozofię w kolegium jezuitów. Podróźni odwiedzili również Augsburg, Ratyzbonę i Pragę, a za organizację i finansowanie wyprawy odpowiadała matka młodego Jana, podkomorzyna inowłocławska Marianna Tuczyńska. Po powrocie z podróży ksiądz Steczewicz sporządził zestawienie poniesionych podczas podróży kosztów z podziałem na typy wydatków edukacyjnych.

Miejsce wydania:

A. Danysz, *Młodzi Tuczyńscy w kolegium jezuickim w Ingolstacie w latach 1654–1659: obraz z dziejów wychowania w Polsce*, Poznań 1899, s. 22–23.

Miejsce przechowywania źródła:

Źródło wydane przez Antoniego Danysza we fragmentach obecnie zaginione, znajdowało się w zbiorach Biblioteki Poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk (rkps 451).

Tekst źródła:

„Mistrzowie wszyscy kosztują 81 zł 11 gr

Książki z oprawą, teki z papierem i z przepisanyimi kartami de Carolo Magno [o Karolu Wielkim] 184 zł

Szaty generalne wszystkie kosztują 371 zł 7 gr

Drogi wszystkie z furmanami 536 zł

Listy wszystkie tak do nas jak i od nas dane 58 zł 12 gr

Bankiety wszystkie z rekreacjami 200 zł 27 gr

Podarunki tak w drogach, jako też tym, co godnego do widzenia pokazowali, za to też w domu rachując przy tem statwę błogosławionego Kostki 406 zł 2 gr

Ubogim różnym tak studentom suplikującym, jako i zakonnikom i innym 40 zł 6 gr

Za napój dla gości różnych tak podczas rektorstwa, jak i innych czasów 109 zł

Na różne ofiary w kościołach i na procesjach 18 zł 11 gr

Gospoda z praską rezydencją przez 3 miesiące czyni 2322 zł 14 gr

Długi Jegomości czynią 128 zł 20 gr

Rektorstwo ze wszystkim czyni 1110 zł
Rzemieślnicy, jako krawcy, szewcy 132 zł 3 gr
Czeladź wszystka 1190 zł
Różne rozchody czynią 27 zł 3 gr”

Słowniczek pojęć:

Mistrzowie – nauczyciele.

Błogosławiony Kostka – Stanisław Kostka (1550–1568), polski jezuita, święty, beatyfikowany w 1606 r., kanonizowany w 1726 r.

Suplikować – prosić, błagać.

Pytania do źródła.

Pytania dla uczniów szkoły podstawowej i uczniów szkoły średniej (poziom podstawowy):

1. Jakie koszty ponoszono w związku z zagraniczną edukacją w połowie XVII wieku? Opisz kategorie wydatków.
2. Jak w świetle przedstawionego źródła wyglądała edukacja i życie codzienne w kolegiach jezuickich w połowie XVII wieku?
3. Gdzie w tekście znajduje się odniesienie do jezuitów i kultu świętych jezuickich?
4. Które kolegia na ziemiach Rzeczypospolitej należały do największych?

Pytania dla uczniów szkoły średniej (poziom rozszerzony): pytania dla poziomu podstawowego, a ponadto:

1. Jak w XVII w. wyglądała sieć kolegiów jezuickich na ziemiach Rzeczypospolitej?

Literatura pomocnicza:

Brzustowicz G.J., *Genealogia Tuczyńskich de Wedel, część 2 (XVII – pocz. XVIII w.)*, „Nadwarciański Rocznik Historyczno-Archiwalny”, 13, 2006, s. 93–107.

https://bazhum.muzhp.pl/media/files/Nadwarcianski_Rocznik_Historyczno_Archiwalny/Nadwarcianski_Rocznik_Historyczno_Archiwalny-r2006-t-n13/Nadwarcianski_Rocznik_Historyczno_Archiwalny-r2006-t-n13-s93-107/Nadwarcianski_Rocznik_Historyczno_Archiwalny-r2006-t-n13-s93-107.pdf

Chachaj M., *Zagraniczna edukacja Radziwiłłów od początku XVI do połowy XVII wieku*, Lublin 1995.

Czaplewski P., *Polacy na studiach w Ingolsztacie*, Poznań 1914.

<https://www.wbc.poznan.pl/dlibra/publication/82165/edition/98367?language=pl>

Kucharski A., *Theatrum peregrinandi. Poznawcze aspekty staropolskich podróży w epoce późnego baroku*, Toruń 2013.

Markiewicz A., *Dykcjonarz, lutnia i koronki. Zagraniczna podróż edukacyjna Franciszka Cetnera (1693–1696)*, Warszawa 2022.

Markiewicz A., *Peregrinationes Jablonovianae. Podróże edukacyjne w czasach Jana III Sobieskiego*, Warszawa 2011.

Mączak A., *Życie codzienne w podróżach po Europie w XVI i XVII wieku*, Warszawa 2022.

Tygielski W., „Kupca do wekseltów i korespondencji listownej zjednawszy”. Usługi bankowe w kontekście organizacji i finansowania nowożytnych podróży po Europie, „Barok” 17 (2010), s. 31–49.

Tygielski W., *Na cóż te koszty i trudy? W jakim celu w XVII wieku wysyłano młodzież szlachecką na zagraniczne studia?*, „Odrodzenie i Reformacja w Polsce” 50 (2006), s. 141–156.

Ziober A., *Podróże edukacyjne elit Rzeczypospolitej do Rzeszy Niemieckiej w pierwszej połowie XVII wieku. przypadki wybranych przedstawicieli rodu Sapiehów*, „Res Historica”, 56, 2023, s. 181–203.

Żołądź-Strzelczyk D., *Peregrinatio academica: studia młodzieży polskiej z Korony i Litwy na akademiach i uniwersytetach niemieckich w XVI i pierwszej połowie XVII wieku*, Poznań 1996.

Najważniejsze cezury:

Rok 1656 r. to pierwsze miesiące wojny polsko-szwedzkiej (potop szwedzki), na ziemiach Rzeczypospolitej doszło do licznych walk i bitew (między innymi bitwy pod Gołębim, Prostkami, Warszawą). W dniu 1 kwietnia 1656 r. król Jana Kazimierz w katedrze pod wezwaniem Wniebowzięcia Najświętszej Marii Panny we Lwowie złożył uroczyste śluby. W dniu 3 listopada podpisano rozejm w Niemieży koło Wilna między Rzeczypospolitą a Moskwą. W dniu 10 grudnia 1656 r. podpisano traktat w Radnot między Karolem X Gustawem i Jerzym II Rakoczym.

Imię i nazwisko osoby opracowującej rekord: Anna Markiewicz